

Міністерство охорони здоров'я України
КВНЗ КОР "Чорнобильський медичний коледж"

Папка № 2

**Методичні рекомендації
для самостійної позааудиторної роботи
з української мови
(за професійним спрямуванням)**

Тема "Специфіка мовлення медика"

Спеціальність: 223 Медсестринство

Спеціалізація: Лікувальна справа

**Підготувала
викладач укр. мови
Т.М.Малюченко**

м. Яготин

I. Тема. **Специфіка мовлення медика**

II. Актуалізація теми. Основним критерієм професійної майстерності кожного фахівця є знання свого фаху, а знання фаху тісно пов'язане з рівнем опанування мови професії. Для майбутніх медиків ставляться високі вимоги, які полягають не лише в досконалих знаннях фаху, а й у високому рівні володіння українською мовою, вільному користуванні нею у всіх сферах і особливо у професійній та офіційно-діловій.

III. Учбові цілі. В результаті самостійної роботи студент повинен **знати:**

- основні умови ефективного мовленнєвого спілкування;

уміти:

- володіти різними видами усного професійного спілкування.

IV. Рекомендована література.

А.М. Медведюк. Практикум з ділової української мови.
К.,2002, стор. 46

У. Матеріали для опрацювання.

У.1. Базові знання, уміння, необхідні для опрацювання теми.

<i>Дисципліна</i>	<i>Знати</i>	<i>Уміти</i>
Українська мова	Орфоепічні та стилістичні норми сучасної української мови	Дотримуватись орфоепічних та синтаксичних норм української мови
Догляд за хворими, Основи медсестринства	Міжособове спілкування	Уміти спілкуватися з колегами, пацієнтами та родичами пацієнтів

У. Матеріал для опрацювання.

Мова і професія

З найдавніших часів люди високо цінували мову і її компоненти -слово,, знали її силу у всіх сферах людського життя. Мову ретельно вивчали. Учителі риторики й ораторського мистецтва античного світу розкривали своїм учням секрети впливу словом на слухачів.

Великий давньогрецький філософ Сократ чи не перший так лаконічно - "Заговори, щоб я тебе побачив" - висловив думку про те, що мова є показником і зовнішнім проявом суттєвості людини.

Слово займає важливе місце у всьому комплексі лікувальних засобів. Слово визначає етичні навички лікаря, розуміння свого обов'язку і відповідальності перед суспільством. Слово виявляє професійну і етичну підготовку лікаря, воно є важливою складовою частиною науки про професійний обов'язок - деонтології. Розробки про силу слова і його вплив на страдальника були в медицині Китаю, Єгипту, а пізніше їх доповнили вчені Греції і Риму. Греки знали, що в процесі збереження і відновлення здоров'я важливу роль відіграють психопрофілактика і психотерапія. Серед різних факторів впливу на психіку людини чи не перше місце займало слово. Гіппократ рекомендував при лікуванні підбадьорувати і заспокоювати хворих, він обґрунтував фізіологічний вплив словесних прийомів на організм і рекомендував застосувати цей лікувальний засіб паралельно з іншими. Від найдавніших часів збереглися вислови, які характеризують вплив слова на людину. Араби говорили, що словом можна проколоти те, чого не про-

колоти голкою. Рана, нанесена ножом, загоюється, а язиком - ні.

Збереглася притча Езопа, старогрецького байкаря, кульгавого раба, відпущеного пізніше на волю. Хазяїн повелів йому принести найкращу на світі річ. Езоп приніс куплений на базарі язик. "Це і є найпрекрасніше, що є на світі, - сказав він. - Язиком ми промовляємо слова ніжності, вірності, кохання. Язиком ми проголошуємо мир і промовляємо слово "життя". Згодом хазяїн наказав йому принести найжахливіше, що є

на світі. Езоп знову приніс язик, мотивуючи свій вибір тим, що язиком ми промовляємо слова ненависті, оголошуємо війну, говоримо слово "смерть".

"Сим искусством печального утешись, сердитого умягчишь, нетерпеливого успокоишь, бешеного остановишь, дерзкого испугаешь, робкого сделаешь смелым, скрытого откровенным, отчаянного благонадежным. Сим искусством сообщается больным на твердость духа, которая побеждает телесные боли, метание и которая самые болезни... иногда покоряет воле больного.

Так вся всем - *ты* достигнешь, может быть, и до той премудрости, что не будешь здоровья полагать водних только аптекарских склянках". Обґрунтування сили слова дав знаменитий І.П.Павлов: "слово для человека такой же реальный условный раздражитель, как и все остальные, но вместе с тем и такой многообъемлющий, как никакие другие". "Слово, благодаря всей предшествующей жизни взрослого человека, связано со всеми внешними и внутренними раздражителями, приходящими в большие полушария, все их сигнализирует, все их заменяет и потому может вызвать все те действия, реакции организма, которые

обуславливают те раздражения". І.П.Павлов красномовно виразив результати словесного впливу на хворого: "Слово врача может поднять всю скрытую возможность организма на борьбу с недугом, на его преодоление".

Складені протягом багатьох поколінь деонтологічні канони, зокрема одного з його компонентів - слова, пропонують медику виробити в собі не тільки вміння говорити, але й, що не менш важливо, -мовчати. Гіппократ писав, що лікар повинен уміти приховати від хворого те, що йому не слід знати, утішати його своєю увагою і ласкавим звертанням, не говорити хворому того, що наступить або уже наступило, тому що у протилежному випадку хворі можуть бути доведені до граничного стану.

Усі висловлені думки і судження про роль слова зокрема і мови взагалі, висловлені авторами різних епох і народів, дають підстави говорити про те, що слово має психотерапевтичну дію і може використовуватись як ефективний лікувальний засіб. Разом з тим при невмілому і неправильному його застосуванні слово може викликати ятрогенні захворювання. Лікар у своїй роботі повинен проявити знання людської психіки, бути кваліфікованим, діяльним та мудрим. Гіппократ вважав, що слід перенести мудрість у медицину, а медицину в мудрість, тому що лікар-філософ рівний Богу. Ці важливі лікарські принципи відбиті у латинських виразах, які стали крилатими:

Medica mente non medicamentis - лікуй розумом, а не ліками.

Sapere aude - старайся бути мудрецем.

Східна мудрість говорить, що із усіх хвороб найнебезпечніша невіглас.

Майстерність, широкий світогляд, ерудиція - невіддільні від особистості медичного працівника. Потреба у придбанні і накопиченні знань, у постійному шліфуванні й удосконаленні лікарського мистецтва повинні стати постійною необхідністю кожного представника цієї благородної професії. Духовна пасивність і професійна неграмотність засуджувались з найдавніших часів:

Ne descere cessa - не переставай
учитися.

Perdice te - удосконалюй себе.

Великий Гіппократ так висловив свою думку відносно гуманності в медицині: "Де любов до людини, там любов до мистецтва (лікування)", на підставі чого пізніше у Римі була зафіксована гуманна формула лікування:

слід лікувати надійно, швидко і приємно.

Високі і почесні обов'язки лікаря і усієї медичної науки перед суспільством.

Лікар нашої країни - це борець за здоров'я і активне довголіття свого народу. Критично сприймаючи і використовуючи багатовіковий профілактичний, лікувальний, оздоровчий досвід, деонтологічні і етичні принципи, представники вищої та середньої ланки медичних кадрів удосконалюють свою майстерність, щоб відповідати тим високим професійним і моральним вимогам, які ставить наше суспільство перед ними.

Вироблені у найдавнішу епоху й удосконалені протягом тисячоліть деонтологічні, морально-етичні і лікувальні норми пройшли апробацію часом. Багато з них прийняті нашим суспільством і дають позитивні результати.

Особливості професійного спілкування

Важливим складником особистості кожного медика є мовна культура. Від мистецтва мовного спілкування багато в чому можуть залежати і наслідки лікування.

Як доводить медична практика і саме життя, слово і ранить, і лікує; словом можна вбити, словом можна врятувати. Тому медик має володіти культурою мови: вміти добирати мовностилістичні засоби і прийоми відповідно до умов і цілей спілкування, передаючи певний психокультурний контекст. Саме це є тим стрижнем, на який нанизуються професійні знання та вміння фахівця.

Магічна сила слова може зіграти виключно важливу роль у взаєминах медика і хворого.

Слово може не тільки спричинитися до функціональних змін в організмі людини, а й вбити людину — в повному значенні цього вислову.

Так, важко переоцінити силу слова. Значення слова медика в лікуванні хворого добре розуміли в давні часи. За дві тисячі років до нашої ери один із постулатів давньої іранської медицини проголошував: "Три знаряддя має лікар: слово, рослину і ніж".

Гіппократу приписують такий вислів: "Якщо є декілька лікарів, один з яких лікує травами, другий — ножем, а третій — словом, то найкраще звернутися до того, хто лікує словом".

Пройшли віки, забуто багато методів, декотрі з них втратили своє значення, а слово в його лікувальному значенні залишилося найбільш дієвим засобом. Сила слова іноді не може зрівнятися з

дією навіть найефективніших засобів лікування. Чи потрібно доводити, яку повагу і довіру має пацієнт до лікаря, якщо той володіє вмінням переконувати. Звичайно, користуватися словом потрібно обережно, доброзичливо, бо в устах одного воно лікує, а в устах іншого — раниць. Необхідно знати, що, кому, коли і як говорити. При цьому слід врахувати психологічні особливості хворого, його стан, діагноз, характер хвороби.

"Не можна лікувати тіло, не лікуючи душу", — ці слова Сократа завжди звучать актуально.

Велике значення в мовному спілкуванні з хворими має звукова культура голосу.

Мова і голос, немов дзеркало, відображають культуру людини.

Варто пам'ятати відомий афоризм: "Якщо хворому, після розмови з лікарем не полегшало, то це не лікар"¹ (В.М. Бехтерев), Велике значення має інтонація. Медичний працівник, який говорить монотонне, байдуже, навряд чи знайде контакт із хворим та його родичами. Звукова мова медика, якщо вона емоційна і водночас спокійна, впевнена, є найкращим методом дії на хворого. У зв'язку з цим доцільно нагадати такий вислів Гегеля: "У спокійному голосі можна з упевненістю розпізнати красу душі людини, яка говорить, у грубості голосу — грубість, почуття, що її характеризують".

Під час огляду хворого чи розмови з ним медик не повинен виявляти своїх негативних емоцій. Кожен хворий прислухається не тільки до голосу медика, а й до його відтінку, прагнучи навіть прочитати щось в очах лікаря.

Хворому потрібна дружня підтримка словом, але, в разі необхідності, слід суворо і твердо відхилити його вимоги.

Медичні працівники повинні бути дуже обережними і в розмовах між собою в присутності хворих. Іноді з випадково пророненого слова можна зробити хибні висновки.

Дуже легко необережним словом відібрати у хворого надію на одужання, а безнадійність ніколи не була помічницею медика.

"Віру у выздоровлення слід уселяти в пацієнта", — так твердить стародавня заповідь для лікарів.

Завдання для самоконтролю

1. Скласти діалог з теми

“Запрошення товариша на концерт” (варіанти: телефонна розмова, при випадковій чи зумовленій зустрічі), Усно.

2. Уважно прочитайте висловлювання про мову. У яких висловлюваннях і як підкреслюється значення мови в житті суспільства, людини?

“Мова універсальна, але користування нею вкрай індивідуальне. Це своєрідний енергопровід: від одного до іншого, від одного до багатьох”.

П. Мовчан

3. Перекладіть афоризми на українську мову.

1. Язык важен для патриота (М. Карамзін).
2. Истинная любовь к своей стране немысима без любви к своему языку. (К. Паустовский).
3. Язык – это история народа. Язык – это путь цивилизации и культуры. (О. Купрін).
4. Обращаться с языком кое-как – значит и мыслить кое-как: неточно, приблизительно, неверно. (О. Толстой).